

КАК ОБУЧЕНИЕТО В ЕЛЕКТРОННА СРЕДА ВЛИЯЕ ВЪРХУ МОТИВАЦИЯТА ЗА УЧЕНЕ

IMPACT OF ONLINE TEACHING ON MOTIVATION TO LEARN

Diana Dimitrova

Varna Medical University – Veliko Tarnovo Subsidiary, Bulgaria
dimitrova@mu-varna.bg

Galina Bogdanova

Institute of Mathematics and Information Science,
Bulgarian Academy of Sciences, Veliko Tarnovo, Bulgaria
g.bogdanova@gmail.com

Резюме

Covid 19 пандемията промени всички сфери на личния и обществения живот. Сферата на образованието също не беше пощадена. Медицински университет – Варна бързо реорганизира и мобилизира нови технически и човешки ресурси. Настоящото проучване изследва как обучението в електронна среда и в условията на пандемия влияе върху мотивацията на студентите за учене. Теоретичната постановка се основава на идеята за социалното учене и типологизация на студентите в зависимост от нагласите им към учебния процес. Създадена е анкетна карта и е реализирано проучване сред 40 студенти от специалностите „Медицинска сестра“ и „Акушерка“, обучаващи се във Филиала на Медицински университет - Варна във Велико Търново. Направената моментна снимка показва, че обучението в електронна среда е предизвикателство пред студентите и изисква ново отношение и умения за структуриране на времето.

Ключови думи: COVID 19 пандемия, обучение в електронна среда, студенти, мотивация за учене.

Abstract

The Covid 19 pandemic has changed all spheres of both private and public life. It has not spared education either. Varna Medical University quickly reorganised and mobilised new technological and human resources. The present survey examines how online teaching during pandemic affects students' motivation to study and learn. The theoretical formulation is based on the idea of the students' social learning and typologization, depending on their expectations of the training process. An inquiry card was set up, and a survey of forty nurse and midwifery students at the Veliko Tarnovo Subsidiary of Varna Medical University was conducted. The snapshot reveals that online training is a challenge to the students and requires a new attitude and skills to structure time.

Keywords: COVID 19 pandemic, e-education, students, motivation to learn.

ВЪВЕДЕНИЕ

Мотивацията за учене е добре проучен личностен конструкт. Тя най-често се дефинира като временно и динамично състояние на личността, свързано с желание и готовност да се извърши определена дейност. Мотивацията „движи“ индивида в неговите усилия към постигането на желаните цели, които се свързват с възнаграждения, лични и обществени ползи, или обичайни дейности за постигането на определен резултат.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Различните психопедагогически модалности интерпретират мотивацията за учене от различен ъгъл. Привържениците на *поведенческата школа* предлагат модела за положителното и отрицателното подкрепление. Получаване на похвала, отлична оценка и стипендия за успех са пример за положителен мотивационен стимул. От друга страна наказанието, провалът на семестриалните изпити, преживяване на срам поради несправяне са в арсенала на отрицателното подкрепление. *Когнитивните теории* обясняват, че онова, което ни прави хора, е способността ни за целенасочено, адаптивно поведение. Според тях мотивацията е специфична човешка потребност да се развиваме, да се стремим, да надминаваме другите, да успяваме и да продължаваме да се предизвикваме. Затова е от особено значение каква ценност за студента/ученика е целта, която си е поставил. Ако тя се цени – ще наблюдаваме силна мотивация и успех. *Теорията за социалното учене* комбинира поведенчески и когнитивни подходи. От гледна точка на социалното учене мотивацията е резултат както от това, което става в главата на човека (неговите мисли, планове и убеждения в собствените му способности), така и от ставащото във външната среда (вероятността за отплата и награда при достигане до целта). *Хуманистичната парадигма* приема, че всеки човек има вродена потребност да се самоактуализира и се стреми към самодетерминация.

Без съмнение, целите и потребностите на студентите силно повлияват мотивационните им нива. Всъщност терминът „студент“ е с латински произход и означава „усърдно работещ“, „овладяващ знания“. В зависимост от мотивацията за учене, руски учени типологизират следните категории студенти [1]:

1. Прагматичен тип. Съзнателно избира своята специалност, учи системно и усърдно, защото има ясни цели за бъдещето си. Насочен е към дадена професия, защото в неговите очи тя е социално престижна и ще му осигури добро битие.
2. Академичен тип. Учи старателно и се стреми към отлични оценки на всяка цена. Има склонност към научно-приложни дейности и се вижда на преподавателското поприще. Проявява самоинициатива и е силно ориентиран към личния си успех.
3. Бохем. Убеден е, че студентските години са време за забавления, много нови приятелства и приключения. Към учебната дейност се отнася със снизхождение, а по време на изпити разчита преди всичко на добра памет и чар.
4. Лентяй. Избрал е висшето училище под натиск, учи с нежелание, колкото да вземе изпитите. Изпитва досада, отегчение и неприязън към учебния процес. Не се вълнува от академичната си успеваемост, а задълбоченото овладяване на професионални знания не е в приоритетите му.

Тази типология е резултат от проучване сред студенти в реална учебна ситуация, присъствена и редовна форма на обучение. Ситуацията с Covid 19, обаче наложи драматични промени в обществения и личен живот на хората. Бързото пренасочване от редовна форма на обучение към обучение в електронна среда постави на огромно изпитание не само техническия, но и човешкия потенциал във висшите училища (и не само).

Обучението в електронна среда в Медицински университет-Варна се обезпечават от една съществуваща и преди Ковид-пандемията електронна платформа – Blackboard.

Съгласно противоепидемичните мерки, от месец март 2020 година лекциите се провеждат изцяло в електронна среда. Това даде основание на много преподаватели да допуснат, че оставяйки въкъщи студентите ще отделят повече време за подготовка. Изпитната успеваемост предстои да бъде обследвана и анализирана.

Целта на настоящото проучване бе да се установи и анализира как обучението в електронна среда влияе върху мотивацията за учене.

Обучението в електронна среда и приложението на съвременните технологии в обучението по здравни грижи е изследвано от редица автори. Някои от тях предлагат метод за проектиране на образователен сценарий и експериментиране на ситуацията за управление на риска при дигитално обучение в здравеопазването [4]. Ридли представя анализ на концепцията за интерактивно преподаване [5]. През 2018 година Сербезова е изследвала оптимизиране на обучението по здравни грижи чрез образователни видео-методи в Русенския университет „Ангел Кънчев“ [6]. В публикация от 2020 година Димитрова разглежда иновативни технологии в преподаването на специалистите по здравни грижи в Медицински университет - Варна. Богданова и Димитрова предлагат през 2021 година модел за оптимизиране на обучението в здравеопазването при измерване, регистриране и оценка на жизнените показатели [3].

Дизайнът на изследването включва проучване на мнението на 40 студенти от специалностите „Медицинска сестра“ и „Акушерка“, обучаващи се във Филиала на Медицински университет-Варна във Велико Търново. За целта бе изготвена анкетна карта с 3 затворени и 2 отворени въпроси (*Приложение 1*). Анкетата бе предоставена на студентите на хартиен носител по време на практическото им обучение (което се провежда в присъствена форма) в периода 2.03.2021-20.03.2021 година. Бе дадена възможност респондентите да останат анонимни, ако пожелаят това. За анализ на получените резултати бе използван сравнителен и контекстуален анализ. Данните са обработени с MS Excel. Изследванията са продължение на предишните проучвания на авторите, свързани с приложение на иновативните технологии в Медицински университет - Варна, Филиал Велико Търново [2, 3].

РЕЗУЛТАТИ И АНАЛИЗ

Основният въпрос, който ни интересува бе „как обучението в електронна среда се отразява върху мотивацията за учене“ и затова той бе първият, на който студентите трябваше да отговорят. Възможността за отговори бе предопределена в следните айтеми: а/ сега съм по-малко мотивиран; б/сега съм по-мотивиран; в/няма промяна в мотивацията ми. Резултатите са показани на фиг. 1.

Данните сочат, че 40% (n=16) от анкетираните споделят, че в условията на електронна среда са по-малко мотивирани, и само 15% (n=6) са постигнали по-високи нива на мотивация за учене. Интерес представляваше анализът на причините за влошеното желание за учене, който в анкетната карта беше заложен като възможност за свободен отговор (защо, според вас, сте по-малко мотивирани). Отговорите на студентите са показани в табл. 1.

Табл. 1. Причини за загуба на мотивация

Причини за загуба на мотивация (n=16). С възможност за повече от един отговор	
▪ Не мога да организирам добре времето си;	6
▪ Не ми стига времето	4

▪ Занимавам се с други неща	5
▪ Ходя на работа и не ми остава време	3
▪ Имам деца, които също учат в електронна среда	3

Фиг. 1. Обучение в електронна среда и мотивация

Явно, наложеното „затваряне“ у дома променя динамичния стереотип на студентите и затруднява ефективния тайминг. Не трябва да се забравя, че обучението във всички висши медицински училища у нас по време на Covid-пандемията е от хибриден тип (в електронна среда и присъствено). Това предполага необходимост от ефективен мениджмънт на времето, който в съчетание с обективните обстоятелства, повлиява негативно върху мотивацията за учене.

Съвсем закономерно и очаквано, повече от половината от анкетираниите споделят, че „сега отделят по-малко време за подготовка“ (Фиг. 2).

Фиг. 2. Време за подготовка

Всеки четвърти респондент споделя, че времето за подготовка не се е променило, което говори за висок самоконтрол и мотивация за учене. Прави впечатление, че този отговор е посочен предимно от студенти-третокурсници (89%). Причината за това може да се крие както във формираните вече навици за академична подготовка, така и в осъзнатата отговорност към избраната професия. Всеки пети анкетиран (22%; n=9) твърди, че сега отделя повече време за подготовка. Не се установи статистически значима връзка с курса на обучение. Вероятно високата лична мотивация и уменията за ефективното управление на времето е в основата на добрата самоорганизация. Качеството на системната подготовка в рамките на семестъра се отразява и върху изпитните резултати. Необходимо да се отбележи, че всеки семестър студентите от специалностите „Медицинска сестра“ и „Акушерка“ полагат средно между 8-10 изпита и не по-малко от 5 колоквиума. Овладяването на тези знания изисква сериозен интелектуален потенциал, трудолюбие и висока професионална и академична мотивация. Доказателство за това са резултатите, получени в отговор на въпроса дали обучението в електронна среда се отразява върху подготовката на студентите за семестриалните изпити (Фиг. 3).

Фиг. 3. Обучение в електронна среда и подготовка за изпити

Повече от половината от бъдещи специалисти по здравни грижи (53%; n=21) отговарят, че обучението в електронна среда подобрява подготовката им. В тази група попадат и някои от студентите отговорили, че отделят по-малко време за подготовка. Противно на предположението, че за по-доброто изпитно представяне се изисква по-добра подготовка, респ. повече отделено време, нашето проучване не намери такава връзка. Това вероятно се дължи на факта, че студентите провеждат практически занятия (упражнения и клинична практика) в присъствена форма. Те силно подпомагат разбирането и затвърждаване на знанията (и уменията) и способстват за по-доброто представяне на заключителния контрол. Тук в пълна сила важи педагогическата максима, приписвана на Конфуций: “Каж ми и ще забравя. Покажи ми и ще запомня. Остави ме да го направя и ще разбере.”

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Нашето проучване показва, че обучението в електронна среда е предизвикателство пред мотивацията на студентите и изисква ново отношение към структуриране на времето.

Въпреки това, вероятно заради хибридният режим на организация, принудителният lockdown не повлиява значително подготовката им за предстоящите изпити. Адаптивност, трудолюбие и професионална отговорност, свързана с осъзнатия избор на специалност, са сред възможните обяснения на този феномен.

Ограниченията на изследването се заключават в сравнително малката извадка, която не е представителна за всички студенти, обучаващи се в специалностите „Медицинска сестра“ и „Акушерка“. Резултатите са моментна снимка на настоящия етап от обучението и както мотивацията, така и учебните навици могат да търпят развитие. Разширяване на извадката и времеви диапазон биха допълнили разбирането на посочените изводи.

БЛАГОДАРНОСТИ

Научното изследване е проведено като част от проекта „Изследване на приложението на нови математически методи за анализ на кардиологични данни“ № КП 06-Н22/5 от 07.12.2018 г., финансиран от Фонд „Научни Изследвания“.

ЛИТЕРАТУРА

1. Borozinets N.M. Features of students' learning motivation. Bulletin of the University. (Борозинец Н.М. Особенности учебной мотивации студентов. Вестник университета). 2013, № 23. С. 228-232 (in russian).
2. Dimitrova, D., 2020. Innovative Technologies in Teaching of Healthcare at the Medical University – Varna, In: Proceedings of the I Scientific conference "Inovative STEM Education" (STEMEDU-2020), Veliko Tarnovo, Institute of mathematics and informatics - BAS. 1, 65-69. ISSN: 2683-1333 (in Bulgarian)
3. Dimitrova D., G. Bogdanova. 2021. Conceptual model for optimizing healthcare training in measuring, registering and evaluating vital signs. INTED2021 Proceedings (15th International Technology, Education and Development Conference, 8-9 March, 2021). pp. 9739-9745 ISBN: 978-84-09-27666-0 ISSN: 2340-1079.
4. Lelardeux, C. P. M. Galaup, D. Panzoli, P. Lagarrigue, J-P. Jessel, “A Method to Design a Multi-Player Educational Scenario to Make Interdisciplinary Teams Experiment Risk Management Situation in a Digital Collaborative Learning Game: A Case of Study in Healthcare,” International Journal of Engineering Pedagogy, vol. 8, no.2, pp. 88–100, <https://doi.org/10.3991/ijep.v8i2.8140>, 2018.
5. Ridley, R.T., Interactive teaching: A concept analysis,” Journal of Nursing Education, vol. 46, no. 5, pp. 203–209, 2007.
6. Serbezova I., “Optimization of Health Care training through video methods,” University Publishing Center at the University of Ruse "Angel Kanchev", MEDIATEH-Pleven, pp. 160, ISBN 978-619-207-142-4 (in Bulgarian). 2018

*Приложение 1. Анкетна карта***АНКЕТНА КАРТА***Медицински университет – Варна, Филиал Велико Търново, КЗГ*

Уважаеми студенти, настоящото изследване е анонимно и има за цел да идентифицира промени в мотивацията за учене по време на Ковид 19 – пандемията.

Моля, подчертайте вашето мнение

1. Как обучението в електронна среда се отразява върху мотивацията ви за учене?

- A. няма промяна в мотивацията ми
- B. сега съм по-мотивирана
- B. сега съм по-малко мотивирана

2. Колко време отделяте за подготовка?

- A. сега отделям повече време (*моля, минете на въпрос №4.*)
- B. сега отделям по-малко време (*моля, минете на въпрос №3.*)
- B. отделям толкова време, колкото и преди (*моля, минете на въпрос №4.*)

3. Кои, според вас са причините сега да отделяте по-малко време (*моля, пояснете*)

.....

.....

.....

4. Как се отразява обучението в електронна среда върху подготовката ви за изпити?

- A. не влияе върху подготовката ми
- B. влошава подготовката ми (*моля, минете на въпрос №5.*)
- B. подобрява подготовката ми

5. Защо, според вас, обучението в електронна среда повлиява негативно подготовката ви за изпити (*моля, пояснете*)

.....

.....

.....

.....

БЛАГОДАРИМ ВИ ЗА УЧАСТИЕТО

Данните от тази анкета ще се използват единствено и само за нуждите на настоящото изследване!